

EUROPAPARLAMENTET

1999

2004

Plenarhandling

19 juni 2003

SLUTLIG VERSION
A5-0246/2003

BETÄNKANDE

om begäran om upphävande av Daniel Marc Cohn-Bendits immunitet
(2002/2109(IMM))

Utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden

Föredragande: Klaus-Heiner Lehne

INNEHÅLL

	<u>Sida</u>
PROTOKOLLSIDA.....	3
FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS BESLUT	4
MOTIVERING	5
BILAGOR: 1. TIDSÖVERSIKT	9
2. UTDRAG UR FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS STRAFFLAG.....	10
3. ARTIKEL 46 I FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS GRUNDLAG.....	11
4. UTDRAG UR RIKTLINJERNA FÖR STRAFF- OCH BÖTESFÖRFARANDENA (RiStBV)	12
5. ARTIKEL 26 I REPUBLIKEN FRANKRIKES KONSTITUTION.....	14

PROTOKOLLSIDA

Vid plenarsammanträdet den 14 april 2000 tillkännagav talmannen att en begäran från de behöriga tyska myndigheterna om upphävande av Daniel Marc Cohn-Bendits immunitet mottagits med en skrivelse av den 23 mars 2000 och att denna begäran i enlighet med artikel 6.1 i arbetsordningen hade hänvisats till utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden.

Vid utskottssammanträdet den 18 april 2000 utsåg utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden Klaus-Heiner Lehne till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 27 november 2002 och 28 januari 2003 hörde utskottet i enlighet med artikel 6.3 i arbetsordningen Daniel Marc Cohn-Bendit om denna begäran och diskuterade skälen för respektive emot upphävandet av immuniteten.

Vid utskottssammanträdena den 19 och 27 juni 2000, 27 november 2002, 28 januari, 23 april och 17 juni 2003 behandlade utskottet förslaget till betänkande och godkände enhälligt förslaget till beslut.

Följande var närvarande vid omröstningen: Willi Rothley (ordförande för sammanträdet), Ioannis Koukiadis (vice ordförande), Klaus-Heiner Lehne (föredragande), Ulla Maija Aaltonen, Maria Berger, Evelyne Gebhardt, Fiorella Ghilardotti, Malcolm Harbour, Kurt Lechner, Neil MacCormick, Manuel Medina Ortega, Stefano Zappalà och François Zimeray.

Betänkandet ingavs den 19 juni 2003.

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS BESLUT

om begäran om upphävande av Daniel Marc Cohn-Bendits immunitet (2000/2109(IMM))

Europaparlamentet utfärdar detta beslut

- med beaktande av den begäran av den 23 mars 2000 om upphävande av Daniel Marc Cohn-Bendits immunitet som översändes till parlamentet den 23 mars 2000 och tillkännagavs i kammaren den 14 april 2000,
 - med beaktande av artikel 10 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965 och artikel 4.2 i akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet av den 20 september 1976,
 - med beaktande av de domar som Europeiska gemenskapernas domstol avkunnade den 12 maj 1964 och den 10 juli 1986¹,
 - med beaktande av artikel 46 i Förbundsrepubliken Tysklands grundlag,
 - med beaktande av artiklarna 6 och 6a i arbetsordningen,
 - med beaktande av betänkandet från utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden (A5-0246/2003).
1. Europaparlamentet beslutar att inte upphäva Daniel Marc Cohn-Bendits immunitet,
 2. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att utan dröjsmål översända detta beslut och betänkandet från parlamentets ansvariga utskott till åklagarmyndigheten i Frankfurt am Main (samt uppmanar denna myndighet att underrätta parlamentet om de domstolsbeslut som fattas efter detta upphävande av immuniteten).

¹ Jfr dom i mål 101/63, Wagner/Fohrmann och Krier, Rec. 1964, s. 397, samt dom i mål 149/85, Wybot/Faure, Rec. 1986, s. 2403.

MOTIVERING

I. DET SAKFÖRHÅLLANDE SOM LIGGER TILL GRUND FÖR DENNA BEGÄRAN

1. I den relevanta begäran från chefsåklagaren vid domstolen Landgericht Frankfurt am Main, Leitender Oberstaatsanwalt Harth, från februari 2000 uppmanar denne Europaparlamentet att upphäva ledamoten Daniel Marc Cohn-Bendits immunitet, eftersom man har för avsikt att inleda en förundersökning på grund av misstanke om brott enligt paragraf 258 i den tyska strafflagen Strafgesetzbuch (StGB) (paragrafen avser skyddande av brottsling)¹.

Vittnesmål och den allmänna rapporteringen i press och TV skall ha förstärkt anklagelserna om att det föreligger tillräckliga skäl för en grundläggande misstanke i enlighet med paragraf 258 i StGB. Enligt uppgift skall Cohn-Bendit sedan ungefär 1977 tillsammans med andra personer ha sett till att Hans-Joachim Klein – domen mot denne har under tiden vunnit laga kraft – kunde hålla sig undan de rättsliga myndigheterna, vilket skedde genom att skaffa Klein flera möjliga gömställen och delta i finansieringen av hans uppehälle fram till ungefär 1998. Detta ledde till att något straffrättsligt förfarande på grundval av gemensamt genomfört mord i flera fall samt tagande av gisslan inte kunde genomföras.

Bakgrunden till begäran från de tyska myndigheterna utgörs särskilt av en polisanmälan mot Daniel Cohn-Bendit från 1998 på grundval om misstanke om skyddande av brottsling, vilket även översänts till Europaparlamentet². Enligt uppgift skall Daniel Cohn-Bendit tillsammans med andra personer ha givit finansiellt stöd åt Hans-Joachim Klein, som var efterlyst för mord och terroråd. Av de tidningsartiklar³ som nämns i polisanmälan av den 14 september 1998 framgår att Daniel Cohn-Bendit medgivit att han 1977 förmedlat en bostad i Frankrike åt Hans-Joachim Klein i syfte att hjälpa honom att lämna terroristkretsarna.

2. När det gäller detaljerna i det som Cohn-Bendit beskylls för hänvisas till de detaljerade anklagelser som återges i dokumenten PE 324.160 och PE 327.255.

II. PROBLEM VID TILLÄMPNING AV ARTIKEL 10 I PROTOKOLLET OM IMMUNITET OCH PRIVILEGIER

Artikel 10 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965 lyder som följer:

”Under Europaparlamentets sessioner skall dess ledamöter åtnjuta

¹ Bestämmelserna återges i bilaga 2.

² Detta åtal har varit föremål för meddelandet till ledamöterna nr 4/2003, PE 327.255.

³ Exempelvis i tidningen Frankfurter Rundschau av den 12 september 1998 och i tidskriften Focus av den 14 september 1998.

- a) vad avser deras egen stats territorium, den immunitet som beviljas parlamentsledamöter i deras land,
- b) vad avser alla andra medlemsstaters territorium, immunitet vad gäller alla former av kvarhållande och lagföring.

Immuniteten skall även vara tillämplig på ledamöterna under resan till och från Europaparlamentets mötesplats.

Immuniteten kan inte åberopas av en ledamot som tas på bar gärning och kan inte hindra Europaparlamentet att utöva sin rätt att upphäva en av dess ledamöters immunitet.”

Vid den tidpunkt då handlingen begicks, det vill säga maximalt fram till 1998 (efter det att Hans-Joachim Klein greps och eventuella stödåtgärder därmed logiskt sett senast upphörde), var Daniel Cohn-Bendit ledamot av Europaparlamentet, vald i Förbundsrepubliken Tyskland till följd av valet till Europaparlamentet av den 12 juni 1994. Sedan den 13 juni 1999 har han nu varit ledamot av Europaparlamentet, vald i Republiken Frankrike. Av denna anledning uppstår frågan om tolkning av artikel 10 a i protokollet om immunitet och privilegier: Betyder uttrycket ”deras egen stats” att de tyska bestämmelserna¹ skall tillämpas (på grundval av tidpunkten för handlingen) eller att de franska bestämmelserna² skall tillämpas (på grundval av den ännu idag aktuella begäran om upphävande av immuniteten)?

Om det vore de franska bestämmelserna som skulle tillämpas, skulle Europaparlamentet inte behöva upphäva immuniteten, eftersom det framgår av de relevanta konstitutionella bestämmelserna (artikel 26 i Republiken Frankrikes konstitution) att franska åklagarmyndigheter får bedriva förundersökningar mot parlamentsledamöter utan att behöva begära att deras immunitet upphävs.

Mot bakgrund av att det rör sig om en begäran från de tyska myndigheterna lutar emellertid föredraganden snarare åt uppfattningen att det är tysk immunitetslagstiftning som skall tillämpas och att de tyska myndigheterna därför överhuvudtaget inte får bedriva någon förundersökning om immuniteten inte upphävs.

Under den föregående valperioden kom parlamentet fram till samma resultat när det gällde upphävandet av Jean Marie Le Pens immunitet³. Även i det fallet var det de tyska myndigheterna som inkommit med en begäran om upphävande av den franske Europaparlamentarikerns immunitet.

III. PROBLEM VID TILLÄMPNING AV ARTIKEL 9 I PROTOKOLLET OM IMMUNITET OCH PRIVILEGIER

I samband med diskussionerna i utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden frågade sig några ledamöter varför de tyska myndigheterna inte inledde sina undersökningar förrän polisanmälan gjordes mot Daniel Cohn-Bendit i september 1998, trots att ett brott enligt

¹ Artikel 46 i den tyska grundlagen Grundgesetz, se bilaga 3.

² Artikel 26 i Republiken Frankrikes konstitution, se bilaga 5.

³ Betänkande av Sören Wibe, A4-0317/98, av den 6 oktober 1998, s. 9.

paragraf 258 i StGB (skyddande av brottsling) utgör ett brott som kan beivras på myndigheternas eget initiativ och inte något brott som kräver anmälan för att kunna beivras, och trots att de fakta som låg till grund för motsvarande misstanke varit kända sedan sjuttioalet¹. Av allt att döma var det stöd som Daniel Cohn-Bendit och andra kända personer gav den misstänkte Hans-Joachim Klein under sjuttio- och åttiotalen allmänt känt och föremål för diskussion i pressen och i publikationer på området².

Av denna anledning måste vi här även gå in på artikel 9 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965 och de principer som Europaparlamentet tillämpat under många års praxis. Enligt dessa skall immuniteten inte upphävas om de handlingar som en ledamot anklagas för hör till hans politiska verksamhet respektive har direkt samband med denna. Vidare skall immuniteten inte upphävas om det finns misstanke om att en avsikt att skada ledamotens politiska verksamhet ligger till grund för det straffrättsliga agerandet ("fumus persecutionis").

I detta sammanhang ställdes även frågan varför de tyska myndigheternas svar på skrivelsen från ordförande Ana Palacio av den 29 juni 2000 (i vilken en detaljerad förteckning över frågor i samband med begäran om upphävande om immunitet översändes till de tyska myndigheterna) inte nådde parlamentet förrän två år senare, nämligen den 18 juli 2002 (se tidsöversikten i bilaga 1).

Å andra sidan måste det givetvis även klargöras att rättsläget i Tyskland överhuvudtaget inte ger åklagarmyndigheten någon annan möjlighet. Om en polisanmälan görs måste åklagarmyndigheten göra en undersökning, förutsatt att den inte redan på grundval av innehållet i anmälan kommer fram till att anklagelserna är uppenbart ogrundade. Åklagarmyndigheten har emellertid möjlighet att genomföra undersökningar enbart om immuniteten upphävs. Detta medför ett tillfälligt uppehåll i samtliga led i undersökningen fram till dess att immuniteten upphävs. Detta innebär emellertid även att det exempelvis inte är möjligt att ställa in förfarandet, eftersom det ju inte har kunnat påbörjas. Det är därför inte så enkelt att utan vidare anklaga de tyska myndigheterna för "fumus persecutionis". Det gällande rättsläget i Tyskland tvingar dem att handla så som de nu har handlat³.

IV. SLUTSATSER

Efter grundligt övervägande kom utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden därför vid sitt sammanträde den 17 juni 2003 enhälligt fram till slutsatsen att ledamotens immunitet inte bör upphävas mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i fallet (ledamotens agerade hade delvis stämts av med de tyska myndigheter som ansvarar för författningsskyddet, brottets bakgrund, andra personer som också deltagit i brottet hade inte lagförts, domskälen i fallet Klein, det nära förestående valet till Europaparlamentet 2004).

¹ Intervju med Hans-Joachim Klein, "Den Papst einen Monat lang ausspioniert" ["Spionerade på påven under en hel månad"], i Der Spiegel nr 38/1978.

² Hans-Joachim Klein, "Rückkehr in die Menschlichkeit. Appell eines ausgestiegenen Terroristen. Mit einem Nachwort von Daniel Cohn-Bendit" ["Att återvända till humaniteten. En appell från en avhoppad terrorist. Med ett efterord av Daniel Cohn-Bendit"]. Reinbek: Rowohlt Verlag, 1979.

³ Richtlinien für das Straf- und Bußgeldverfahren [riktlinjer för straff- och bötesförfarandena], se bilaga 4.

Utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden rekommenderar därför Europaparlamentet att inte upphäva Cohn-Bendits immunitet.

BILAGA 1

Tidsöversikt

21 december 1975	Attentat mot OPEC i Wien
januari 1976	Tysk häktningsorder mot Hans-Joachim Klein på grundval av bland annat mord i tre fall, försök till mord och tagande av gisslan
1977 till c:a 1998	Påstådda stödåtgärder från Daniel Cohn-Bendits sida genom tillhandahållande av möjliga gömställen för Hans-Joachim Klein och delaktighet i finansieringen av dennes uppehälle
8 september 1998	Hans-Joachim Klein greps i Frankrike
14 september 1998	Ledamoten Cohn-Bendit polisanmälades av en ledamot av delstatsparlamentet i Hessen, preskriptionstiden började vila tills vidare
19 oktober 1998	Cohn-Bendits advokat meddelade att denne medger stödåtgärder till förmån för Hans-Joachim Klein, dock enbart för tiden 1978-1982
20 maj 1999	Hans-Joachim Klein utlämnades till Tyskland
28 mars 2000	Skrivelse från Förbundsrepubliken Tysklands justitieministerium med begäran om att upphäva ledamoten Cohn-Bendits immunitet
14 april 2000	Ärendet hänvisades till rättsutskottet av Europaparlamentets dåvarande talman Nicole Fontaine
19 och 27 juni 2000	Diskussion i rättsutskottet
29 juni 2000	Skriftlig förfrågan från utskottsordförande Ana Palacio till de tyska myndigheterna om närmare detaljer i samband med anklagelserna mot Daniel Cohn-Bendit; en detaljerad förteckning över frågor översändes
19 december 2000	Skrivelse från chefsåklagaren (Leitender Oberstaatsanwalt) vid domstolen Landgericht Frankfurt am Main till Europaparlamentets talman, ”via Förbundsrepubliken Tysklands justitieministerium, Bonn” och ”via delstaten Hessens justitieministerium, Wiesbaden”, med ytterligare motivering och tidningsartiklar (<i>kan ej verifieras</i>)
23 november 2001	Daniel Cohn-Bendit vittnade vid OPEC-rättegången vid domstolen Landgericht Frankfurt
15 februari 2001	Hans-Joachim Klein dömdes till nio års fängelse
12 november 2001 (<i>dvs elva månader efter skrivelsen från åklagarmyndigheten i Frankfurt</i>)	Skrivelse från Förbundsrepubliken Tysklands justitieministerium till Europaparlamentets talman, i vilken underlaget från åklagarmyndigheten i Frankfurt av den 19 december 2000 översändes (<i>kan ej verifieras</i>)
18 juli 2002	Påminnelse från Förbundsrepubliken Tysklands justitieministerium, i vilken skrivelsen av den 12 november 2001 återges

BILAGA 2

Strafgesetzbuch (StGB) n.F. vom 15. Mai 1871 (RGBl. S. 127) in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I, 3322), zuletzt geändert durch das *Vierunddreißigste Strafrechtsänderungsgesetz - § 129b StGB (34. StrÄndG)* vom 22. August 2002 (BGBl. I, 3390).

- § 258. Strafvereitelung.** (1) Wer absichtlich oder wissentlich ganz oder zum Teil vereitelt, daß ein anderer dem Strafgesetz gemäß wegen einer rechtswidrigen Tat bestraft oder einer Maßnahme (§ 11 Abs. 1 Nr. 8) unterworfen wird, wird mit Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.
- (2) Ebenso wird bestraft, wer absichtlich oder wissentlich die Vollstreckung einer gegen einen anderen verhängten Strafe oder Maßnahme ganz oder zum Teil vereitelt.
- (3) Die Strafe darf nicht schwerer sein als die für die Vortat angedrohte Strafe.
- (4) Der Versuch ist strafbar.
- (5) Wegen Strafvereitelung wird nicht bestraft, wer durch die Tat zugleich ganz oder zum Teil vereiteln will, daß er selbst bestraft oder einer Maßnahme unterworfen wird oder daß eine gegen ihn verhängte Strafe oder Maßnahme vollstreckt wird.
- (6) Wer die Tat zugunsten eines Angehörigen begeht, ist straffrei.

BILAGA 3

Artikel 46 des Grundgesetzes für die Bundesrepublik Deutschland

Artikel 46 [Indemnität und Immunität der Abgeordneten]

- (1) Ein Abgeordneter darf zu keiner Zeit wegen seiner Abstimmung oder wegen einer Äußerung, die er im Bundestage oder in einem seiner Ausschüsse getan hat, gerichtlich oder dienstlich verfolgt oder sonst außerhalb des Bundestages zur Verantwortung gezogen werden. Dies gilt nicht für verleumderische Beleidigungen.
- (2) Wegen einer mit Strafe bedrohten Handlung darf ein Abgeordneter nur mit Genehmigung des Bundestages zur Verantwortung gezogen oder verhaftet werden, es sei denn, dass er bei Begehung der Tat oder im Laufe des folgenden Tages festgenommen wird.
- (3) Die Genehmigung des Bundestages ist ferner bei jeder anderen Beschränkung der persönlichen Freiheit eines Abgeordneten oder zur Einleitung eines Verfahrens gegen einen Abgeordneten gemäß Artikel 18 erforderlich.
- (4) Jedes Strafverfahren und jedes Verfahren gemäß Artikel 18 gegen einen Abgeordneten, jede Haft und jede sonstige Beschränkung seiner persönlichen Freiheit sind auf Verlangen des Bundestages auszusetzen.

BILAGA 4

Riktlinjer för straff- och bötesförfarandena, Richtlinien für das Straf- und das Bußgeldverfahren (RiStBV), av den 1 januari 1977 i den lydelse dessa har från och med den 1 juli 1998¹

Artikel 192b Upphävande av immuniteten för en ledamot av Europaparlamentet

1. En ledamot av Europaparlamentet som valts i Förbundsrepubliken Tyskland skall omfattas av samma immunitet som en ledamot av Tysklands parlament Bundestag. En utländsk ledamot av Europaparlamentet får varken kvarhållas eller lagföras i Tyskland. Den immunitet som avses i de föregående meningarna gäller under den femåriga valperioden och även under resorna till och från den ort där Europaparlamentet sammanträder. Immuniteten kan inte åberopas av en ledamot som tas på bar gärning (artikel 4.2 i Europeiska gemenskapernas råds akt om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet av den 20 september 1976, offentliggjord i Tysklands officiella tidning Bundesgesetzblatt (BGBl.) 1977 II, s. 733 och 735, i kombination med artikel 10 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965, offentliggjord i BGBl. 1965 II, s. 1453 och 1482). Artikel 191.3 b-e och artikel 191.4 gäller i tillämpliga delar.
2. Europaparlamentet har inte utfärdat något allmänt tillstånd att genomföra förundersökningar.
3. **Om åklagaren har för avsikt att inleda en förundersökning mot en ledamot av Europaparlamentet, att verkställa en dom som medför fängelsestraff eller att i övrigt vidta någon lagföringsåtgärd som kräver tillstånd, skall han begära att Europaparlamentet fattar beslut om att upphäva immuniteten.** (*fetstil tillagd av föredraganden*)
4. För att Europaparlamentet skall kunna förbereda sin resolution skall åklagaren, i den mån det inte finns utredningstekniska skäl som hindrar detta, meddela ledamoten vad han anklagas för och bereda honom tillfälle att yttra sig.
5. Begäran skall ställas till Europaparlamentets talman, Generalsekretariatet, Plateau du Kirchberg, L-2929 Luxemburg och översändas tjänstevägen, via Förbundsrepubliken Tysklands justitieministerium. Artikel 192.2, artikel 192.3 andra meningen och artikel 192.4 gäller i tillämpliga delar. Artikel 192.5 gäller i tillämpliga delar med tillägget att begäran skall översändas via Förbundsrepubliken Tysklands justitieministerium.
6. Immuniteten för en ledamot av Europaparlamentet som samtidigt är ledamot av Bundestag skall endast upphöra att vara tillämplig om båda parlament upphäver immuniteten (se artikel 5.2 i lagen om ledamöter av Europaparlamentet av den 6 april 1979, offentliggjord i BGBl. I, s. 413). Åklagaren skall i den begäran som ställs till Europaparlamentets talman redogöra för om och i vilken utsträckning han skulle ha

¹ Citerade enligt Pfeiffer, Strafprozessordnung und Gerichtsverfassungsgesetz [”Straffprocessordning och konstitutionell lagstiftning om domstolar”], München, 2001, s. 1319 och följande.

undersökningsbefogenheter på grundval av det allmänna tillståndet från Bundestag (artikel 192a.1 och artikel 192a.2). Under alla omständigheter skall åklagaren se till att varje begäran som riktas till Europaparlamentet och varje begäran eller meddelande som riktas till Bundestag innehåller information om huruvida någon begäran sänts till det andra av dessa båda parlament och, i förekommande fall, vilket beslut som fattats med anledning av en sådan begäran.

BILAGA 5

Artikel 26 der Verfassung der Französischen Republik

Artikel 26 der Französischen Verfassung lautet:

Aucun membre du Parlement ne peut être poursuivi, recherché, arrêté, détenu ou jugé à l'occasion des opinions ou votes émis par lui dans l'exercice de ses fonctions. Aucun membre du Parlement ne peut faire l'objet, en matière criminelle ou correctionnelle, d'une arrestation ou de toute autre mesure privative ou restrictive de liberté qu'avec l'autorisation du Bureau de l'assemblée dont il fait partie. Cette autorisation n'est pas requise en cas de crime ou délit flagrant ou de condamnation définitive.

La détention, les mesures privatives ou restrictives de liberté ou la poursuite d'un membre du Parlement sont suspendues pour la durée de la session si l'assemblée dont il fait partie le requiert.

L'assemblée intéressée est réunie de plein droit pour des séances supplémentaires pour permettre, le cas échéant, l'application de l'alinéa ci-dessus.